

ABDULLA QODIRIY- O'ZBEK ADABIYOTINING NOVATORI

Farmonova Mehrinoza
*O'zbekiston Jurnalistika va
Ommaviy kommunikatsiyalar
Universiteti talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Abdulla Qodiriyning O'zbek adabiyotiga kiritgan yangiliklari tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *novator, moziy, yangilik, milliy ozodlik, mamlakat taraqqiyoti.*

O'zbek adabiyotining shunday darg'alari borki, ularning butun bir hayoti, ijodi, hattoki har bir bosgan qadami tahlika ostida bo'ldi. Ularning safiga Cho'lpon, Abdulla Avloniy, Abdulla Qodiriy kabi ijodkorlarni kiritishimiz mumkin.

Abdulla Qodiriy- qarama- qarshi kuchlar, notinch va o'ta mavhum ijtimoiy hayotda yashagan adiblardan biridir. U yashagan kunlar o'tmish tugul, bugun bo'lib o'tayotgan voqea- hodisalarning tahlilini yozish ham mumkin emas edi. Ammo Abdulla Qodiriy mamlakat ongini uyg'otish, johillik jarligidan xalos etish, milliy o'zlikni tiklash uchun tariximiz ustida chuqur izlanishlar olib bordi, ularni ommaga ro'yi- rost yetkazib berish uchun jon-jahdi bilan kurashdi.

Abdullar Qodiriyning tarixiy mavzuga bo'lgan qiziqishi o'z xalqining o'tmishini tushunishga bo'lgan intilishi, uning sabri, mehnatkashligi, xalqning ozodlik va mustaqillik sari qahramonona kurashi bilan izohlanadi.

Qodiriy „ O'tkan kunlar” asarida „ Moziyga qarab ish ko'rish xayrli deydi” deya epigraf keltirib, ijodining asosiy yo'nalishini keltirib o'tadi. Darhaqiqat, tarix o'zlikni anglashning eng muhim vositasidir.

Adib tarix voqealarini qanchalik mohirlik bilan qalamga olgan bo'lsa, o'zbek adabiyotida novator ijodkor sifatida yangi sahifani ochib berdi.

Yozuvchining „ Mehrobdan chayon” , „ O'tkan kunlar” asarlari badiiy adabiyotda haqiqatdan ham yangilik olib kirdi. Tabiiyki, bu yangiliklarning hech biri mustabid tuzum vakillariga yoqmasdi.

Adib xalqning feodal tuzumdagi hayot tarzining o'ziga xos mohiyatini ochib berishga intilgan, hukmdorlarning ishlarini va fe'l-atvorini, ma'naviy ustozlarni ko'rsatadi. Ushbu ziddiyatlar tantanavor emas, ular qahramonlarning og'ir turmushidan kelib chiqadi- n Abdurahmonning ayolni o'ziga bo'ysundurish istagi va Shohidbekning fitnalarga qaramay, Anvar va Ra'no bir-birini chinakam sevadi va oila qurishga harakat qiladi.

Adibning „ O'tkan kunlar” asaridagi Otabek va Kumush timsoli- o'zbek adabiyotidagi yangi hodisadir. Otabek boy oilaning farzandi, o'qimishli inson bo'lib, dunyoni o'ziga xos tarzda tushunadi, o'tkir adolat hissiga ega. Kumush unga manzur kelgan. U yaxshi tarbiyalangan, o'qimishli, tug'ma aql sohibasi, kelishuvchan. U Otabekni chin dildan sevadi. Ammo bu sevgi unga baxtsizlik keltiradi, zero, u eski an'analarga bo'ysunib, yaqinlari uning tuyg'ulariga quloq tutmaydi.

Romanning markaziy ixtilofi- ota va o'g'il o'rtasidagi ijtimoiy-axloqiy ziddiyatlar. Yosh Otabek „oila qurish” borasida ota-onasining topgan qiziga uylanib an'analarga qarshi qat'iyatli nuqtai nazarli yosh yigit, uning otasi Yusuf xoja eski tuzumdagi dunyo qarashli, qadimiy an'analar tarafdori. Biroq, ushbu oilaviy mojarolarni alohida voqea sifatida emas, umummullatli holat ko'rinishida bayon etadi.

